

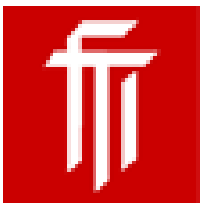
Filozofsko-teološki institut DI
Studij filozofije i teologije
ponedjeljkom 8:15; i četvrtkom u 12:15
amdg.ffrz.hr → nastava

Knjiga o Juditi – *paradigma za čitanje SZ*

Slaba, a snažna
Judita – spasiteljica

- ❖ Bog spašava svoj narod rukom udovice
- ❖ 16 poglavlja na grčkom ο יהודית *j^ehûdît*
- ❖ hrvatska povijest: Marulić, Gavran

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Jordanovac 110, ponedjeljkom 8:15
i četvrtkom u 12:15

Petoknjižje i Povijesne knjige

amdg.ffrz.hr

→ **Nastava: FTI**

→ **Petoknjižje i Povijesne knjige**

Literatura, Audio udžbenik

Priprava spasenja

- *Kako ulazi u Bibliju (8,1.9)?*
- “Čula je” – žena koja sluša (8,1.9)
 - Odgovor na krik naroda Bogu (7,19.29)
- Tek u Jdt 8 = u pozadini
- Kći Merarijeva (8,1; 16,6)
 - potrebna zaštite
- Udovica! – bez muža
 - Posebna skrb Božja
 - Bogu posvećena, do smrti (16,22)
- Asketski živi, na glasu (8,8),
 - do koje dobi (16,23)?
- Doživjela preko 100 (16,23)

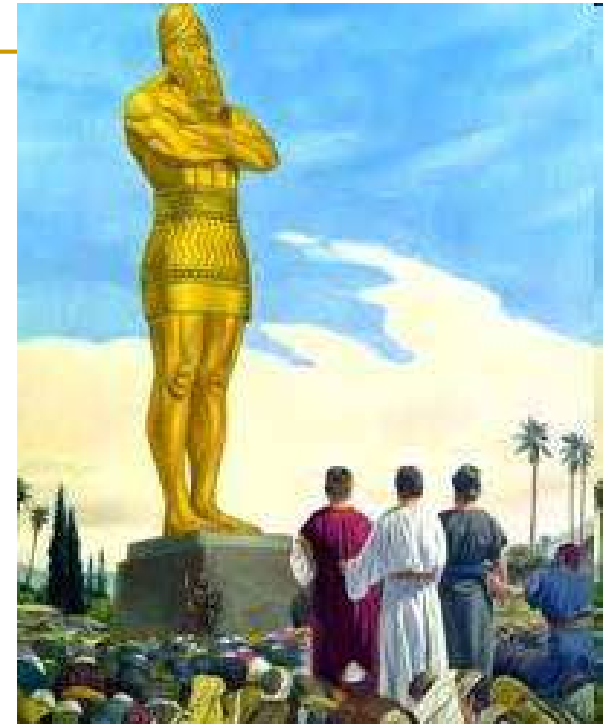
Priznat autoritet

- Pristup glavarima u 8,10.14.24?
 - Doziva ih po sluškinji (8,10)
 - “braćo!” (14.24)
 - Poučava ih (8,12.26):
 - “postavljate se iznad Boga” (12)
 - Abraham i Jakov bili na kušnji (26)
- Što traže glavari (8,31):
- Zagovor: “Moli za nas!” (31)
- Judita najavljuje *Božje* djelo (8,33):
- *Mojom rukom* spas Izraelu (33)
 - “Ojačaj *moju ruku!*” (9,9.10)

Iskonska bitka

- “Nabukodonozor” – šifra (1,7)
 - “kralj Asiraca, u Perziji, s grč. pokrajinom, vlada nad Damaskom
- Naziv u 2,5? Protivnik u 1,13?
 - “gospodar sve zemlje” (2,5)
 - Rat s Arpakšadom (1,13; Post 10,22)
- Nakana u Jdt 2,3:
 - uništenje svih nepokornih (2,3)
 - ili uništenje ili čašćenje Nabukodonozora (3,8)
– usp. Iz 14,12: svjetlonoša
- Grad “Betulija” (8,11 itd.)
 - [betula] djevica (Šimunova sestra, Jdt 9,2 usp. Post 34),
[bet-El] dom Božji

Božja pobjeda

- **Judita zadivljuje ljepotom 10,7.14.19.23**
 - Izraelci (10,7)
 - Asirske straže (14)
 - ispred i u šatoru (19.23)
 - Holofernu srce lupa (12,16)
- **Judita zadivljuje mudročću (11,20s)**
 - Asur: “nema ravne u pameti” (11,21)
 - Izrael: Od mladosti mudrost (σοφία 8,29)
 - Zna za Holoferna (10,13) i Ahiora (11,9)
- **Dovitljiv govor Holofernu (11,5-19), slažu se (16.22):**
- **“Bog me je poslao” (16) – “Bog te je poslao” (22)**
- **Bog će mojom rukom izvesti svoje djelo (12,4)**

Judita – moliteljica

- *Prije djela u Jdt 9?*
- molitva – kako 9,1; 10,2; kada 9,1?
 - Ničice, u liturgijsko vrijeme
 - Odgovor na molbu glavarova
 - Priprava za akciju
- *Iz tabora svake noći (12,8):*
- na molitvu (12,8)
- *Prije udarca (13,4s. 7):*
 - “Bože svrni pogled na djelo ruku mojih” (13,4s)
 - “Ojačaj me danas” (7)
- = dvaput moli

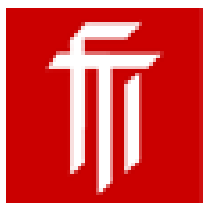

- *Koliko puta udara (13,8)?*
- dvaput (8) – snaga Božja
 - Zlo u korijenu, samu glavu
 - Njegovim oružjem
- *napadači u 14,3; 15,2s?*
- bježe (14,3; 15,2s)
– rat Gospodnji

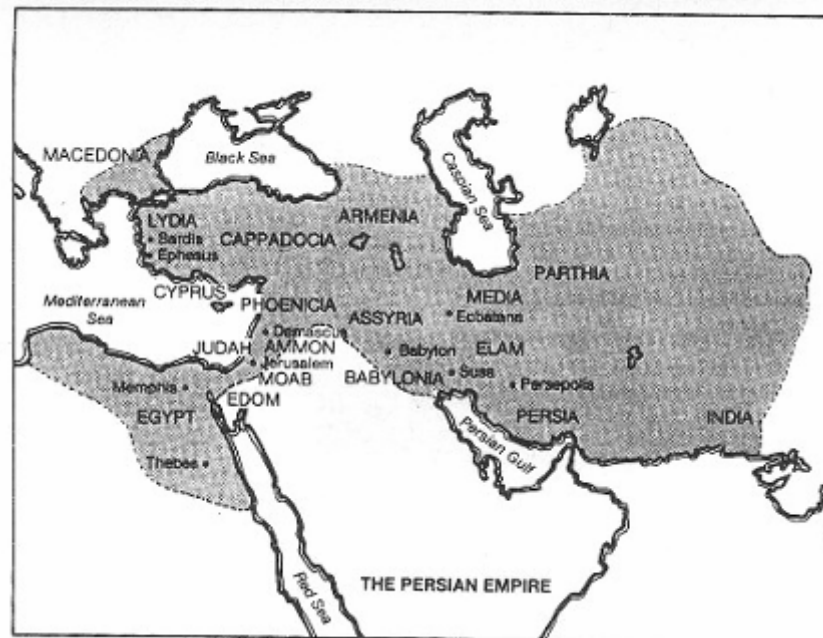
Zahvala Bogu

- *Poziv Juditin 3x u 13,14:*
- **Hvalite Boga! 3x (13,14)**
 - *Tko je i kako hvali u 15,8.10?*
- **Jeruzalem (8): “rukou svojom sve si to učinila” (15,10)**
 - **Voditeljica u hvali u 15,14:**
- **Judita pjeva, narod prihvaća (15,14)**
 - “Slavite Boga” (16,1)
 - “Svlada rukou jedne žene” (16,5)
- *Juditina slika o Bogu u 9,7; 16,2?*
- **κύριος koji *mrvi, dokončava* ratove (9,7; 16,2)**
– drobi, razbija, konflikte pretvara u prah

Filozofsko-teološki institut DI
Studij filozofije i teologije
pon. 8:15; čet. u 12:15
amdg.frz.hr → nastava

Estera – Židovka perzijska kraljica

- * Hebrejska knjiga grčki dopisana (HB + LXX)
- * (*grčki reci označeni abecedom*)

U velikom carstvu

- Veličina kraljevstva Ahasverova (= Kserkso; Est 1,1)?
- **Od Indije do Kuša (Etiopija) – 127 pokrajina (1,1; 8,9; 9,30) – PERZIJA**
 - Prilike u djetinjstvu (2,7)?
- **siročće kod bratića Mordokaja, lijepa**
 - Ime (Est 2,7), otac (2,15)?
- **הדסה *h^adassâ* = Mirta; אִשְׁתָּר Ištar?**
- **Otac Abihajil (2,15; 9,29)**
 - Prvi koraci u 2,10.20:
- **taji podrijetlo (2,10.20)**
 - Čiju *naklonost* stječe (2,8s.17)?
- **Hegej, čuvar harema (2,8)**
- **Kralj Ahasver – izabrana za kraljicu (2,17) – PASIVNA**

Božja moć u ljudskoj slabosti

- ❑ Glavni problem knjige u Est 3,13
- Uništiti, pobiti, zatrti (KS);
istrijebiti, pobiti, posmicati (Š.)
– 3,13; 7,4 usp. 8,10
- ❑ *Pravi uzrok (3,6)?*
Datum (3,7)?
- Haman zamjera Mordokaju
- Datum ždrijebom Pur (3,7)
 - ❑ *Metoda (3,9)?*
- Mito kralju

Tiffany Dupont u filmu: One Night with the King (2006.)

Kraljica i spasiteljica

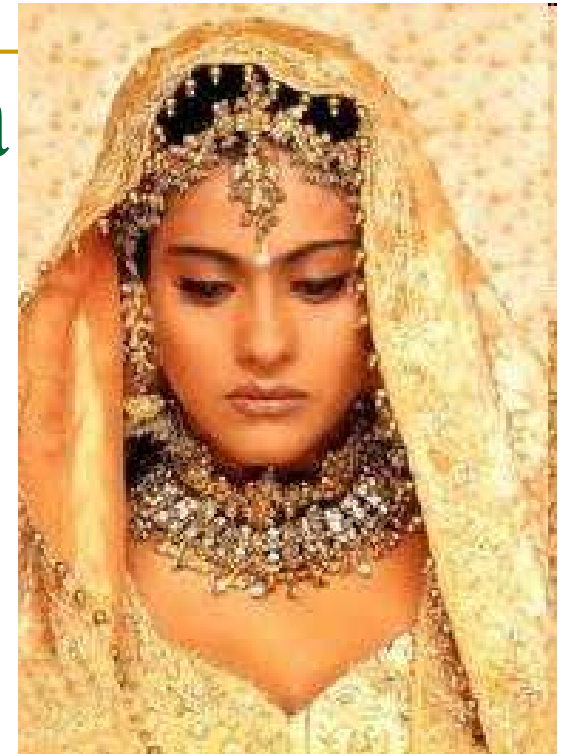
- ❑ *Drugi stupanj u Est 4,5?*
- **Kraljica, a ne zna za prijetnju (4,5)**
 - ❑ *Zahtjev Mordokajev u v8?*
- **Posredovati kod kralja**
 - ❑ *Reakcija u v11?*
- **Prvo odbija (v11) – NEMOĆNA**
 - ❑ *Mordokaj: (Božji) plan 4,14b? – usp. Post 45,7*
 - ❑ **Josip: “Bog me posla pred vama radi izbavljenja” (Post 45,7)**
 - ❑ **kraljica radi ovoga časa (Est 4,14b)**
 - ❑ *Bitna Esterina PROMJENA u 4,16b:*
- **“ako poginem, poginem” – spremna život položiti**

- ❑ *Tri dana priprave (4,16)*
- **post – tko?**
- **Cijela zajednica; Estera i djevojke**
 - ❑ *voditeljica*

Iskrena teološka molitva

- **Pepeo na glavu, post (4,17k)**
- **Strah, tjeskoba (Est 4,17v.z):**
 - “Znaš tjeskobu moju...”
 - “oslobodi me od straha!...”
- **Samoća (17l.t usp. Post 2,18):**
 - “nemam nego tebe”
- **Božja uloga (17l.q.r):**
 - “kralj naš” (17l);
“kralj bogova” (17r)
 - “Nemoj predati
svoje žezlo” (17q)
- **Pogled na samu sebe u 17x.y:**
- **“Tvoja službenica” (17x.y)**
 - **Temelj povjerenja (17u):**
- **“Tebi je sve poznato, ti znaš...” (17u usp. Iv 21,17)**

Propast pretvorena u pobjedu

- ❑ Rasplet u 9,1:
- zator zatornika (9,1) – *Kada?*
 - ❑ 13.12. (na “svetu Luciju”, usp. 3,7)
- Umjesto pomora, pobjeda za יהודים *j^ehûdîm*
 - ❑ KS: Židovi, Š: Judejci
- konačni preokret (9,22):
- tuga u radost, blagdan
 - ❑ Ostvarenje Mordokajeve molitve (4,17h=D17):
 - ❑ Plač u veselje (KS)/žalost u radost (Š.)

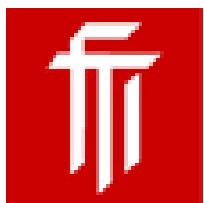

Detalj Rembrandtova djela:
'Ahasver, Haman i Estera'

Zakon o *Purimu*

- **Zakon o *Purimu* (Est 9,32)**
 - *za koga (9,27)?*
- **Za cijelu zajednicu**
 - *koliko dugo (v28)?*
- **Trajno**
 - *Do sada zagovornica, a u 9,32?*
- ***Esterin zakon (9,32)***
 - **Kraljica – DOVRŠETAK razvojnoga puta**

Filozofsko-teološki institut DI
Studij filozofije i teologije
pon. 8:15; čet. u 12:15
amdg.ffrz.hr → nastava

Prva knjiga o Makabejcima – 1 Mak

Relikvije Makabejaca u crkvi Sv.
Andrije u Kölnu

- * u zemlji
- * pristup nevolji ne samo teološki
- * najhebrejskije knjige, na grčkom (LXX)
deuterokanonske
- * grčka vlast

Juda Makabej

- naslov po sljedbenicima
- djeluje od c3 do c9
 - u hvalospjevu “lavić”
(1 Mak 3,4 usp. Post 49,9)
- jedan od 5 braće (2,3-5)
 - sinovi gorljivog Matatije (c2)
- revnost za νόμος i διαθήκη (2,27.50.57)
- Zakon i Savez
 - koji su od 1,11 stavljeni u pitanje:
- ⇔ “savez s narodima”
 - simbol u 1,54; 6,7 – Dn 9,27
- “Grozota pustoši”

“Helenizacija”

- *Podjela (1 Mak 6,24):*
 - “sinovi našega naroda zamrziše nas”(6,24)
 - *Želja u 1,11:*
- “kao drugi narodi” (1,11)
 - kao kod uspostave kraljevstva (1 Sam 8)
 - *Lukavstva (1,30; 6,62; 7,27):*
- nadglednik govori o miru prije napada (1,30)
- kralj gazi zakletvu (6,62)
- Nikanor himbeno miroljubiv (7,27)
 - *Univerzalizacija u 2,10:*
- Svi narodi uzeli po dio Izraela (2,10)

Nova sila – Rim

- vrlo pozitivno prikazan

- dobar saveznik (8,1.12)

- Moćan 1 Mak 8,2-8:

- od Galije i Hispanije do Indije

- demokratska vlast (8,15)

- Senat (8,15)

- prvi govor Izraelaca u Senatu (8,20), plod u 8,22:

- ugovor na brončanim pločama (sadržaj: 8,23-32)

- učinak?

- i dalje sukobi

- Jonatan c10-12 (zlatno doba 9,73); Šimun c13-16

Rimsko carstvo 200. – 100. pr. Kr

Druga knjiga o Makabejcima – 2 Mak

**Povijest Jude
Makabeja**

Juda Makabej

- nakon predgovora (2,19) tek u 2 Mak 5,27
 - općenito da se povukao u “pustinju” i u “gore” (5,27)
- sve do c8 opis drugih ljudi i događaja
 - za razliku od 1 Mak često samo nadimak: Makabej
- okuplja vojsku (8,1) → pobjeđuje τὰ ἔθνη (v5)
- “narodi” = “pogani”
 - duhovni vođa (8,16):
- hrabri vojsku (v16)
- u 2 Mak prisutan do kraja

Obnova hrama (Očišćenje)

- 1 Mak 4,36-60; 2 Mak 10,1-8
- Makabej suradnik i demokrat:
- “očistimo, posvetimo” (1 Mak 4,36); vijećanje (v44)
 - Stanje u hramu (1 Mak 4,38 – usp. 1,54; 6,7):
- Pustoš i pepeo, oskvrnjen oltar, zarasle ruševine
- I po gradu (2 Mak 10,2)
 - 4 reakcije u 4,39-41:
- Potreseni (1 Mak 4,39), mole (v40)
- Ratovanje i obnova istovremeno (v41) – kao Neh

- Radikalno pročišćenje (4,45):
- Obeščašćeni žrtvenik uklonjen
 - Duhovni autoritet u 4,42s i 46:
- svećenik (v42s) i prorok (v46)

Obnovljeno bogoslužje

- ❑ Od čega nov žrtvenik (1 Mak 4,47; 2 Mak 10,3)
- od “neklesanog kamenja”
 - usp. Izl 20,25
 - ❑ Cjelokupna obnova (1 Mak 4,48s):
- Svetište (Hekal), unutrašnjost, predvorje (1 Mak 4,48)
- Novi liturgijski predmeti (1 Mak 4,49.51; 2 Mak 10,3)
 - ❑ Novo bogoslužje (1 Mak 4,53):
- Žrtve paljenice
 - ❑ Čuvari (1 Mak 4,61 usp. 6,7)

Plodovi

- Narod u 1 Mak 4,55.58?
- Klanjanje pred Bogom (4,55)
- Velika radost (58 usp. Neh 8,12)
 - Molitva (2 Mak 10,4):
- Za budućnost: “više nikad ovako”
 - “demokratski” propisan blagdan (1 Mak 4,59: 2 Mak 10,8 usp. Neh 8,13):
- Juda, braća, sva zajednica – ἐκκλησία (1 Mak 4,59)
- Javno zaključili, izglasali (2 Mak 10,8)
 - Javno mnijenje: tko vodi očišćenje hrama (2 Mak 10,7)?
- On = Bog

Dan posvete žrtvenika

- ❑ Datum (1 Mak 4,52.59; 2 Mak 10,5)?
- 25. Kislev 148. (= 164. pr. Kr)
 - ❑ Ispunjenje molitve iz 4,33 u 4,54?
- “Pjesme” (1 Mak 4,54)
- Osam dana (1 Mak 4,56.59; 2 Mak 10,6)
 - ❑ Nalik (2 Mak 10,6 usp. Lev 23)?
- Blagdan sjenica, ali: spomen na makabejsku gerilu
 - ❑ Do danas prema: 1 Mak 4,50; 2 Mak 10,3
- “Zapalili svjetiljke u hramu”
 - ❑ blagdan *svjetla*: Hanuka
- חַנּוּכָּה *hanak* – posvetiti (1 Kr 8,63: Salomonov hram)

